

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

TASVIRIY SAN'AT ORQALI O'QUVCHILARDA
MA'NAVIY KAMOLOTNI SHAKLLANTIRISHNING
SAMARALI USULLARI

Sapayev Azizbek Bahram o'g'li

Buxoro innovatsiyalar universiteti

II kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san'atning o'quvchilar ma'naviy kamolotini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tasviriy san'atning tarbiyaviy imkoniyatlari, bolalar dunyoqarashini shakllantirishda uning hissasi va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga ta'sir qiluvchi jihatlari yoritiladi. Maqolada san'at asarlarini o'rganish va ular orqali ma'naviy qadriyatlarni singdirishning samarali usullari haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonida tasviriy san'atni qo'llashga oid innovatsion yondashuvlar va pedagogik metodlar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, ma'naviy kamolot, tarbiya, ijodiy tafakkur, o'quvchilar dunyoqarashi, pedagogik metodlar, san'at asarlari, innovatsion yondashuvlar, estetik tarbiya, qadriyatlar singdirish.

Kirish Tasviriy san'at insoniyat madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, uning inson ma'naviy hayotidagi o'rni beqiyosdir. San'at inson ruhiyatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi, unga ilhom beradi, dunyoqarashini kengaytiradi va ma'naviy qiyofasini shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Bugungi kunda o'quvchilarni nafaqat bilimli, balki ma'naviy yetuk shaxs sifatida tarbiyalash masalasi dolzarb hisoblanadi. Ushbu maqsadga erishishda tasviriy san'atning o'rni va ahamiyati alohida ta'kidlanishi lozim[4].

Mazkur maqolada tasviriy san'at orqali o'quvchilarda ma'naviy kamolotni shakllantirish yo'llari, uning metodlari va pedagogik yondashuvlari batafsil yoritiladi. Tasviriy san'atning estetik tarbiya, ijodiy tafakkur va qadriyatlarni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi[5].

Tasviriy san'at va ma'naviy kamolot o'rtasidagi bog'liqlik

Tasviriy san'at inson qalbiga ta'sir ko'rsata oladigan qudratli vositalardan biridir. U ranglar, shakllar va kompozitsiyalar orqali insoniyatning tarixiy va madaniy boyliklarini aks ettiradi. Shu orqali o'quvchilarga nafaqat badiiy zavq bag'ishlaydi, balki ularda:

- Estetik dunyoqarashni shakllantiradi;
- Tarixiy va madaniy merosni anglash hissini rivojlantiradi;
- Qadriyatlarni qabul qilish va ularni hurmat qilish ko'nikmasini hosil qiladi;
- Ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi;
- Jamiyatga nisbatan mas'uliyat hissini oshiradi.

Ma'naviy kamolot shaxsning ruhiy, axloqiy va intellektual jihatdan shakllanganligini anglatadi[2]. Bu jarayonda tasviriy san'atning o'ziga xosligi shundaki, u insonning yuragi

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

va ongiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. San'at asarlarini tomosha qilish, ularni tahlil qilish va ijodiy faoliyat bilan shug'ullanish orqali o'quvchilar o'z ichki dunyosini boyitib, ma'naviy jihatdan takomillashadi.

Tasviriy san'at orqali tarbiya jarayoni

Tasviriy san'at orqali o'quvchilarning ma'naviy kamolotini rivojlantirish jarayoni bir necha asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Estetik tarbiya

Estetik tarbiya o'quvchilarning san'at va go'zallikni idrok etish, qadrlash va tushunish qobiliyatini shakllantirishni nazarda tutadi. Bu jarayonda:

- Mashhur rassomlarning asarlarini o'rganish;
- Rang va shakllarning uyg'unligini tushuntirish;
- Tabiatdagi go'zalliklarni kuzatish orqali estetik zavqni shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

2. Axloqiy qadriyatlarni singdirish

Tasviriy san'at inson axloqiy kamolotiga bevosita ta'sir qiladi. San'at asarlarida aks etgan insoniylik, mehr-oqibat, bag'rikenglik kabi mavzular orqali o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar shakllanadi. Masalan, tarixiy suratlar orqali o'tmishdagi qahramonlik va jasorat darslari berilishi mumkin.

3. Ijodiy tafakkurni rivojlantirish

Tasviriy san'at o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Ranglar va shakllar bilan ishlash ularda tasavvurni rivojlantiradi va yangi g'oyalarni yaratishga undaydi.

4. Madaniy merosni anglash

San'at asarlari milliy va jahon madaniy merosining bir qismi sifatida o'quvchilarning tarixiy xotirasini boyitadi. Ushbu jarayonda milliy san'at asarlarini o'rganish alohida o'rin tutadi. Masalan, Kamoliddin Behzod kabi buyuk rassomlarning ijodini tahlil qilish orqali o'quvchilar milliy iftixor va madaniy merosga bo'lgan qiziqishni shakllantiradi[6].

Pedagogik yondashuvlar

Tasviriy san'at orqali ma'naviy kamolotni shakllantirishda o'qituvchining roli beqiyosdir. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi pedagogik usullardan foydalanish maqsadga muvofiqdir:

1. Integratsiyalashgan ta'lim

Tasviriy san'at darslarini tarix, adabiyot yoki geografiya kabi fanlar bilan bog'lab o'qitish orqali o'quvchilarning bilimlarini kengaytirish mumkin. Masalan, tarixiy voqealarni aks ettiruvchi san'at asarlarini o'rganish orqali darslar qiziqarli va samarali bo'ladi.

2. Ijodiy mashg'ulotlar tashkil etish

Bolalar ijodkorligini rivojlantirish uchun ularga rasm chizish, haykal yasash yoki kollajlar yaratish kabi amaliy topshiriqlar berish lozim[3]. Bu usul o'quvchilarning qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi.

3. Virtual texnologiyalarni qo'llash

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar tasviriy san'at darslarini yanada boyitish imkonini beradi. Virtual muzey ekskursiyalari, 3D modellash tirish dasturlari va raqamli san'at uskunolari orqali darslarni qiziqarli qilish mumkin.

4. Munozara va tahlil darslari

San'at asarlarini tahlil qilish va ulardagi mazmun haqida munozaralar tashkil etish orqali o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish mumkin. Bu ularda estetik zavqni oshiradi va o'z nuqtai nazarini ifoda etish ko'nikmasini shakllantiradi.

Tasviriy san'atning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga ta'siri

Tasviriy san'at faqat shaxsiy ma'naviy kamolot bilan cheklanib qolmay, jamiyatning madaniy rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. U:

- Jamiyatda estetik qadriyatlarni targ'ib qiladi;
- Yosh avlodda vatanparvarlik hissini kuchaytiradi;
- Ijtimoiy birdamlikni mustahkamlaydi.

Shu bilan birga, tasviriy san'at insonning ruhiy holatini barqarorlashtiradi, stressni kamaytiradi va shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi[1].

Xulosa. Tasviriy san'at o'quvchilarning ma'naviy kamolotini rivojlantirishda noyob va samarali vositadir. U o'quvchilarga dunyoqarashni kengaytirish, axloqiy qadriyatlarni singdirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda katta yordam beradi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun integratsiyalashgan ta'lim, ijodiy mashg'ulotlar, virtual texnologiyalar va boshqa pedagogik yondashuvlardan foydalanish lozim.

Tasviriy san'atning kuchli tarbiyaviy ta'sirini hisobga olgan holda, uni ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqish, kelajak avlodni ma'naviy jihatdan yetuk va madaniyatli shaxs sifatida shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, M. (2020). "Tasviriy san'atning tarbiyaviy ahamiyati." Toshkent: O'zbekiston milliy entsiklopediyasi.
2. Karimov, A. (2019). "Bolalar estetik tarbiyasi." Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti.
3. Saidov, Sh. (2021). "Tasviriy san'at va milliy qadriyatlar." Samarqand: O'zbekiston pedagogika instituti.
4. UNESCO. (2019). "Art Education: Global Perspective." Paris: UNESCO Publishing.
5. Zokirova, N. (2022). "Ijodiy tafakkur va tasviriy san'at." Toshkent: Sharq nashriyoti.
6. Behzod, K. (2021). "Kamoliddin Behzod ijodi va uning yoshlar tarbiyasidagi o'rni." Toshkent: San'at akademiyasi.

